

MATERIALS

RECEPTES FARMACÈUTIQUES

EN UN PROTOCOL DEL SEGLE XV

Sovintegen en les planes capdavanteres dels notaris valencians medievals, breus comentaris de temàtica diversa, notícies del moment contemporani, dades cronològiques, esbossos de poemes, dibuixos, receptes farmacèutiques, etc. És aquest el cas del notari de Sueca, Francesc Trilles, els protocols del qual es conserven actualment a l'Arxiu de Protocols del Patriarca de València (A.P.P.V.) amb la signatura 1457. En tres llibres, els corresponents als anys 1456, 1459 i 1466, Trilles inicià el seu registre notarial amb la inclusió de diverses receptes farmacèutiques. Totes elles semblen bastant convincents – caldria però, escoltar el dictamen d'un expert – llevat d'aquells en què barreja la religió i la superstició, que d'altra banda són interessants per al coneixement de la mentalitat de l'època. I llevat també de la primera (**per a retenir lo prenyat de la dona**) que sembla més aviat una broma, puix que a continuació del títol, el text llatí que segueix no té res a veure amb l'enunciat, i potser es tracte d'una al·lusió alligadora contra les pràctiques abortives que es feien als nuclis rurals per part dels "cirurgians", o millor encara, un al·legat a favor de l'abstinència sexual.

PROTOCOL NOTARIAL DE FRANCESC TRILLES. 1456

1 Per a retenir lo prenyat porte la dona ço que's segueix:

Beatus vir qui non habuit in consilio impiorum et in via peccatorum non stetit et in cathedra pestilencie non sedit; set in lege Domini voluntas eius et in lege eius meditabitur die ac nocte. Et erit tanquam lignum quod plantatum secus decursus aquarum quod fructuum suum dabit in tempore suo.

2 Si diràs ço que's segueix, no poràs ésser nafrat tot aquell dia, e no't cal tembre de res:

Diràs lo Salmp: "Domine quod multiplicati sunt qui tribulant me...". E diràs tot lo Salmp ab "Gloria Patri". E dit lo Salm, diràs "Domine exaudi orationem e clamor meus ad te veniat. Oremus Domine Deus, rex omnipotens...et cetera". E trobaràs la oració en la epístola de la tercera "dominicada" de Quaresma.

3 Per a guarir a hom que haje feyt malefics o fitilles:

Sie dites X misses, ço és , tres de la Santa Trinitat e primeres; e après, set dels set goigs de la Verge Maria, cascuna de son goig. Item, dient cascuna de les X misses, lo pacient hoia aquelles a tinga tres candelas enceses. E tantost al principi de la missa, sia mesa la una candela en l'altar. E a la oferta, offira l'altra. Et dita la missa, lo prevere diga-li los evvangelis. La hù "recum ventibus undecim dis-

cipulis"; l'altre "erat Iesus eiciens demonium e ille erat mutus", és lo segon evvangelí. E l'altre és "In principium erat Verbum". E dits los tres evvangelis, lo prevere senye e benehexqua lo pacient, e lavors offira lo pacient la tercera candela. Et per provar si és malefici, un prevere meta la mà al costat del pacient, e l'altra detràs en aquell. E lavors, tenint lo prevere axí les mans, diga "Te Deum laudamus...et cetera". E quant serà a "tibi omnes angeli", diga tres vegades "tibi omnes angeli". E dit tres vegades "tibi omnes angeli", si malefici és, e congoxarà e a poch instant li passarà.

Aquell a qui seran fets los dits malefics o fitilles, diga o li sia dit cascun dia tro que sia guarit, los samps següents:

– Domine quod multiplicati sunt qui tribulant me... et cetera, ab Gloria Patri...

– Deus, in nomine tuo salvum me faç

– Miserere mei, Deus, miserere mei, Deus, miserere mei quem in te confidit anima mea.

– Eripe de inimicis meis, Domine, et ab insurgentibus

– Si vere utique iusticiam loquimini recte iudicate inclina, Domine, aurem tuam et exaudi me quem in ops.

– Confitemini Domino quem bonus, primer dels vesprals.

– Te Deum laudamus.

– Quicumque vult salvus esse, et en la fi del salm ans de dir "gloria Patri", digue el prevere "Credo" e lo pacient responga "Credo". E lavors, dit lo pacient "Credo", diga "Gloria Patri et Filio...et cetera"

4 Per a mal de quexal:

Vinagre blanch, consolda, alum, pebre e sal. Tot mesclat e bullit ab lo dit vinagre. E clopejar. (1459)

5 Ajuda:

Prendre la fulla o fulles del trepo e fer-ne crespells com fossen borratges, e menjar IIII ó V cascun dia nou dies. E pendre moritat vert o piquat.

6 (el títol i els ingredients no es poden llegir, per estar corcats) Vide la pràctica (recepta de tinta). Pendràs les tres mesures d'aygua, de mesura de dotze, e metràs-les en una olla neta, e mastafalaràs les gales e metràs-les en l'aygua, e metràs-la al foc. E bulga en manera que minve propdel terç o quart, e après levau del foc, e com sia fret, met-hi lo vi driol. E a cap de (...) altre poch la goma en menejar, sovint e (...) fet. (1466)

7 Faxadura al costat dret:

Roses, camamirlla, morella, roquia, fulles de vio(...) donzell, bolit, piquar-ho e metre-y altra tanta camamirlla, e sofregir-ho ab oli de camamirlla. E fet stopada, metreu sobre lo costat dret al fetge, unta ab lo engüent dels saudills lo costat primer, e sobre lo engüent, lo dit enpaste.